

gången från industrisamhälle till senmodernt tjänstesamhälle» (s. 11), inte minst i relation till de förändrade relationerna mellan kyrka och stat. Det sker dels genom en teoretisk analys av samhällsförändringen (som utgör del 1 och 3 i undersökningen), dels genom en empirisk analys av samverkan mellan den lokala kyrkan och den lokala socialtjänsten och hur den uppfattas av aktiva inom respektive område (som alltså utgör del 2).

I den första delen berörs några olika tolkningar av den förändring av samhället och kyrkans roll som kan iaktas. En central del, menar Bäckström, är globaliseringen och de konsekvenser som den medför. En annan diskussion sker omkring kyrkan som «function and performance» (s. 30). Denna teoretiska diskussion fortsätter efter presentationen och analysen av den empiriska studien, där Bäckström bland annat lyfter fram de annorlunda förutsättningar som nu råder i Sverige, bland annat genom att samhället inte längre omfattar en enda kultur. Dessutom poängteras den förväntan som finns på kyrkan som ett slags korrelat till samhällets socialtjänst men också som självständig aktör. Det senare har efter relationsändringen fått annorlunda förutsättningar, i och med att församlingen inte längre agerar som kyrko-kommun.

Underlaget för den empiriska undersökningen är 6 ordförande i socialnämnd, 6 socialchefer och 6 socialsekreterare samt motsvarande inom kyrkan, 6 pastorskyrkorådsordförande, 6 kyrkoherdar och 6 diakoner. Spridningen är från landsbygdsområden till storstad. Bäckström säger att valen har gjorts för att ge en «spegling» av förväntansbilden (s. 70). Framträdande i svaren från de kommunala företrädarna är att det finns en positiv vilja och förväntan men liten kunskap om vad församlingen kan bidra med. Bland de kyrkliga företrädarna finns en vilja att i högre grad bli räknad som en resurs för det sociala arbetet i området.

De teoretiska avsnitten ger onekligen bidrag till egen reflektion omkring den samhällsutveckling som vi ser. Den empiriska studien ger några signaler om hur verkligheten uppfattas «på fältet». Boken kan därför tjäna som inspirationskälla till samtal lokalt inom församlingen och för arbetet i relation till kommunen.

Lennart Ahlbäck

Michael Walsh (ed.): *Dictionary of Christian Biography*. 1250 sid. Continuum, London & New York 2001.

Dictionary of Christian Biography är ett uppslagsverk om drygt 6500 kvinnor och män som på olika sätt bidragit till kristendomens historia, eller vilkas liv har påverkats av kristendomen. Verket omfattar tiden från

strax efter Nya testamentet till vår egen tid — dock finns inga levande personer med i uppslagsverket — och artiklarna är allt från en fjärdedels spalt till en sida för de största. Spännvidden är global: inte bara människor från den amerikanska och den europeiska kontinenten finns med, utan även många artiklar från Asien och Afrika. Likaså sträcker den sig över alla kyrkofamiljer från de ortodoxa till pingstvännen, inklusive mer marginella rörelser som mormoner och Christian Science. Fokus ligger inte endast på teologer och kyrkomän, utan även «vanliga» kristna.

Från Sverige finns ett fåtal personer med, och här får man finna sig i några lustiga stavningar, t.ex. när det står om P. P. Waldenström att han satt i Sveriges «Ricksdag» och dog i «Ludingo». Sådana misstag kan man finna sig i när de är sällsynta, lätta att tolka och det verkar vara god akribi på innehållet i övrigt. *Dictionary of Christian Biography* är med andra ord ett inte oävet hjälpmedel när man vill slå upp framför allt för vår tid mindre kända helgon, påvar, teologer men inte minst andra betydelsefulla kvinnor och män i historien. Till detta kommer att det är roande med den lätt surrealistiska känsla man får av att läsa artiklarna i tur och ordning.

Ola Sigurdson

Ninna Edgardh Beckman: *Feminism och liturgi – en ecklesiologisk studie*. 500 sid. Verbum, Stockholm 2001.

Redan i första meningen sätts det kvinnliga perspektivet och erfarenheten i centrum: «Hur kände sig Eva, när hon fick både Gud och sin man emot sig?» Berättelsen appellerar väl till syftet att undersöka liturgi, feminism och ecklesiologi. Det övergripande perspektivet är ecklesiologin med vars hjälp Ninna Edgardh Beckman försöker hålla samman troslära med liturgisk praktik, feministisk ambition med kristen och empiriskt iakttagbar kyrka med trons och visionens kyrka. Avhandlingens övergripande syfte är att undersöka hur ett feministiskt ecklesiologiskt perspektiv kan vara den feministiska liturgiska rörelsen till hjälp i att hantera de olika dilemman som den ställs inför i praxis.

Primärt undersöks 31 gudstjänster, mässor i Svenska kyrkan, ekumeniska gudstjänster samt inspirationsmaterial för gudstjänster. En innehållslig begränsning har gjorts till: nya former för att dela erfarenhet av sökande och tro, förnyelse av språk och form i gudstjänsten samt ledarskap och beslutsfattande. Urvalet är kvalitativt med relevans i förhållande till de problem som undersöks och syftar inte till representativitet i kvantitativ mening.